

et Regu. apud quam fiat recursus. Sac. congr. Immun., in eadem 1 Martii 1695, d. l. pag. 174.

(61. In causa fratris N. ordinis Prædicatorum injungitur episcopo, ut illum consignet suis superioribus, quibus injungat, ut charitative tractent ad correctionem tantum, et non ad punitionem, et invigilet, ut ita exsequantur. Sac. congregat. Immun., in Regien., 12 Julii 1689, lib. Decret. Martelli, pag. 494.

(62. In causa homicidii, de quo indicia sunt contra religiosum, qui etiam in conventum transtulit diversas res occisi ereptas, sanctissimus tribuit episcopo Narnien. facultatem procedendi ad carcerationem d. religiosi etiam in quocunque loco immuni, cum facultate perquirendi res ablatas in locis immunibus. Sacra congreg. Immunit., in Narnien., 2 Decembr. 1693, lib. 1 Decret. Vallem., pag. 91.

(63. Deinde sanctissimus præcepit eidem episcopo, ut consignet curiæ laicali reos, et acta, resque extractas a locis immunibus, atque præfatum religiosum carceratum. Sac. congreg. Immunit., in eadem 6 et 9 Decembris d. anni, et lib. pag. 92.

(64. In causa Palatini Vilnen. episcopus subdit interdico et censuris quosdam regulares ob contumaciam, non solum erga episcopum, sed etiam erga mandata sanctissimi. Sac. congr. Immun., in Vilnen., 16 Nov. 1694, d. lib. pag. 158. At in Regesto litter. legitur die 27 Nov., in eodem 2 Julii 1695, d. lib. p. 199.

(65. In causa homicidii P. guardiani N. datur episcopo facultas extrahendi e locis immunibus reos ejusdem delicti ad requisitionem commissarii laicalis, cum debita tamen decencia et interventu personæ Eccles. Sac. congr. Immunit., in Savanen., 8 Januarii 1695, lib. 1 Decret. Vallem., pag. 165.

(66. Religiosus invite directus a suis superioribus ad alium conventum, ob idque confugiens ad ecclesiam, jussu sacræ congr. extrahitur per episcopum, servata forma, et consignatur suis superioribus, cum cautione, ne illum puniant ob dictum confugium. Sac. congr. Immun., in Aversana, 26 Januar. 1695, d. lib., pag. 169.

(67. Deinde habita informatione episcopi super extractione religiosi ab ecclesia, qui subinde consignatus suis superioribus, ab iis conjectus fuit in carcerem, injungitur episcopo, ut faciat illum restitui ecclesiæ. Sac. congr. Immun., in Neapolitana, 19 Aprilis d. anni, et lib. p. 184.

(68. Episcopus mandat restitui belluam executam a ministro laicali, quæ inserviebat monachis N., prævia obligatione ab iisdem facienda de stando juri, et judicatum solvendo. Sac. congr. Immun., in Narnien., 30 Mart. d. anni, et lib. pag. 180.

(69. Prævia restitutione vel deposito summæ impensæ in reedificatione muri et obligatione de stando juri et parendo mandatis sacræ congregationis super aliis prætensionibus canonicis, episcopus absolvit

nonnullos religiosos. Sac. congr. Immun., in Baren., 2 Jul. d. anni et lib. pag. 197.

(70. Nuntio Apostolico injungitur, ut assistat abbati generali Montis Virginis, ejusque consanguineis, ne vexentur a ministris regiis. Sac. congr. Immun., in Nullius Montis Virginis, 9 Novembris 1603, lib. 1 Decret. Vallemani, p. 85.

(71. Item, ut tneatur priorem et monachos Camaldulenses. Sac. congreg. Immun., in Beneventana, 6 Mart. 1694, d. lib. p. 507.

(72. In causa ejusdem regularis extracti a loco immuni de mandato S. congr. et conjecti in carceres nuntiaturæ. Sac. congr. Episcop. et Regul. mense Aug. 1683, dedit nuntio facultatem procedendi usque ad sententiam exclusive, frustra prætentibus regularibus procedere contra supradictum in vim privilegiorum suæ religionis; postea sac. congr. Immun. decernit, ut, retento in carceribus reo, procedat tribunal nuntiaturæ ad impinguationem processuum, quatenus opus sit, deinde, iis legitimatis, assignet defensiones, et transmittat. Sac. congreg. Immun., in Capuana seu Neapolitana, 12 Jul. 1689, lib. Decret. Martelli, pag. 491.

(73. Præterea, quatenus idem regularis pertinaciter respondere nolit sub prætextu, quod fuerit extractus ab ecclesia, datur nuntio facultas illum torquendi solum pro habenda responsione, non vero pro habenda confessione delictorum. Sac. congr. Immun., ibid.

(74. Deinde sac. congr. sic decrevit cum eminent. protectore, ut detradatur in carcerem formalem alicujus monasterii suæ religionis ad correctionem per triennium, et ultra, arbitrio ejusdem eminent. Sac. congr. Immun., in eadem, 16 Jan. 1691, lib. 1 Decret. Martelli, pag. 717.

(75. Et cum supplicaret sibi commutari carcerem religionis in aliqua alia religione, vel in carceribus quibuscunque ecclesiasticis sub prætextu timoris contra propriam vitam. Sac. congr. respondit, « In decisio, et amplius non proponatur. » In eadem, 31 Jul. d. anni et lib. pag. 747.

(76. Tandem ad preces ejus matris decrepitæ, ejusdem ope indigentis, et habita attestatione correligiosorum super illius emendatione. Sac. congr. rescripsit; « Pro gratia eminent. protectori. » In eadem, 23 Sept. 1692, lib. Decret. Grimald., pag. 197.

(77. Sacra congr. præcipit nuntio, ut quatenus non adsit alia causa, mandat excarcerari quosdam religiosos detentos in carceribus nuntiaturæ ob recursum ad iudices laicos contra N. canonicum, et ob destructionem muri ad eundem pertinentis. Sacra congr. Immun., in Baren., 9 Febr. 1694, lib. 1 Decret. Vallem., pag. 104 et seq.

(78. Item, ut procedat contra superiores congregationis, non obstante illorum appellatione ad sanctissimum pro liberatione N. canonici suæ congregationis jussu suorum superiorum carcerati per manus laicorum in cœmeterio cathedralis. Sac. congr. Immun., in Vilnen., 11 Jan. 1695, d. lib. pag. 167.

(79. A sanctissimo, ex voto sacræ cong., denuo conceditur D. nuntio facultas prorogandi jurisdictionem usque ad sententiam inclusive iudicis eccles. ab eodem nuntio pro fabricando processu jam deputati ex speciali sanctissimi facultate contra regularem prætentum reum criminis læsæ majestatis, et beneficii, et cum reus gauderet immunitate, sanctissimus pro hac vice derogavit bullæ Greg. XIV, attentis circumstantiis facti. Sac. congr. Immun., in Neapolitana, 7 Sept. 1734, lib. II Decret. Pauluc., pag. 199.

(80. Nuntius de ordine sacræ cong. declarat provinciam N. incurrisse in excommunicationem bullæ Cœnæ ob delictum contra libertatem ecclesiasticam. Sac. congr. Immun., in Ulyssiponen., 31 Jul. seu 1 Aug. 1691, lib. Decret. Martelli, pag. 752.

(81. Item superiores Vilnen. contumaces privat officii, et declarat inhábiles ad alia in posterum obtinenda, et privat etiam voce activa et passiva, nisi intra brevem terminum paruerint circa censuras et interdicta. Sac. congr. Immun., in Vilnen., 16 Novemb. 1694, lib. 1 Decr. Vall., pag. 158.

(82. Nuntio injungitur, ut mandet charitative tractari religiosum ferris et compedi- bus detentum in carceribus nuntiaturæ extractum ab ecclesia ob homicidium commis-

sum. S. cong. Immun., in Neapolit., 22 Nov. 1704, lib. III Decr. Vallem., pag. 629.

(83. Datur nuntio facultas absolvendi regulares a censuris juxta decretum in Tolotana, 16 Januar. 1681. Sac. congr. Immun., in Ulyssiponen., 16 Nov. 1688, lib. Decret. Martelli, pag. 373 et seq.

(84. Item datur facultas eosdem dispensandi ab irregularitate, prævia tamen eorum supplicatione eidem nuntio, et renuntiatione recursibus habitis ad tribunal laicum facienda per actum publicum registrandum in actis nuntiaturæ. Sac. congreg. Immun., ibid.

(85. Nuntio Hispano datur facultas absolvendi abbatissam, aliasque personas excommunicatas, ob complicitatem carcerationis ministrorum nuntiaturæ. Sac. congr. Imm., in Tolotana, 19 Februar. 1604, lib. III Decr. Vallem., pag. 599.

(86. Eidem datur facultas absolvendi clericos regulares ministros infirmorum provincie Hispaniarum ob recursum ad potestatem laicam, etiam privatim, cum facultate subdelegandi, prævia tamen obligatione de se abstinendo a similibus. Sacra congr. Immun., in Tolotana, 17 Mart. 1704, d. lib., p. 565.

(87. Alia ad rem; vide verb. IMMUNITAS, art. 1, a n. 133 ad 137, et verb. REGULARES, art. 1, a n. 89 ad 110.

REGULÆ CANCELLARIÆ.

Vide verb. BENEFICIA, art. 9 et 10 per tot.

REGULÆ JURIS CANONICI.

Afferuntur regulæ juris canonici tenoris sequentis.

In 5 decretalium.

Capitulum primum.

Non potest brevius summi. Jo. Chrysostomus.

1. Omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur.

Capitulum secundum.

Dubia in meliorem partem interpretari debent. Beda in homiliis.

2. Estote misericordes, etc. Hoc loco nihil aliud nobis præcipi aestimo, nisi ut ea facta, quæ, dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur; quod enim scriptum est: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*; de manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri, ut stuprum, blasphemiam, furta, ebrietates, et similia, de quibus nobis permittitur judicare.

Capitulum tertium.

Propter scandalum evitandum veritas non est omittenda. Idem.

3. Qui scandalizaverit, etc. Utilius scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquitur.

Capitulum quartum.

Propter necessitatem illicitum efficitur licitum. Idem.

4. Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum. Nam et Sabbatum custodiri præceptum est: Machabæi tamen sine culpa sua in Sabbato pugnant, et sic hodie si quis jejunium fregerit ægrotus, reus voti non habetur.

Capitulum quintum.

Illicite factum obligationem non inducit. Gregorius VII.

5. Quod latenter, aut per vim, vel alias illicite introductum est, nulla debet stabilitate subsistere.

Capitulum sextum.

Tormenta, indicia non præcedentibus, inferenda non sunt. Idem Variensi episcopo.

6. Cum in contemplatione, et infra. In ipso causæ initio non est a questionibus inchoandum.

Capitulum septimum.

Sacrilegus est offendens rem vel personam ecclesiasticam. Stephanus Papa.

7. Quæ multoties; et infra: Quidquid in sacratis Deo rebus et episcopis injuste agitur, pro sacrilegio reputatur, quia sacra sunt, et a quoquam violari non debent.

Capitulum octavum.

Qui facit aliter quam debet, facere non dicitur. Augustinus.

8. Qui ex timore facit præceptum, aliter quam debeat facit, et ideo non facit.

Capitulum nonum

Committens unum peccatum reus est omnium quoad vitam æternam. Idem Lib. de penitent.

9. Defleat peccator, quia offendens in uno factus est omnium reus.

Capitulum decimum.

Ignorantia non excusat prælatum in peccatis subditorum b. D. quoad mysticum, et moralem intellectum. Gregorius in Regesto.

10. Quamvis causæ, et infra: Non potest esse pastoris excusatio, si lupus oves comedit, et pastor nescit.

Capitulum undecimum.

Pro spiritualibus homagium non præstatur. Lucius III.

11. Indignum est, et a Romanæ Ecclesiæ consuetudine alienum, ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur.

REGULÆ JURIS CANONICI

in 6 Decretalium.

Bonifacius VIII.

1. Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri. *Idem.*

2. Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit. *Idem.*

3. Sine possessione præscriptio non procedit. *Idem.*

4. Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum. *Idem.*

5. Peccati venia non datur nisi correcto. *Idem.*

6. Nemo potest ad impossibile obligari. *Idem.*

7. Privilegium personam sequitur: extinguitur cum persona. *Idem.*

8. Semel malus semper præsumitur malus. *Idem.*

9. Datum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum. *Idem.*

10. Ratihabitionem retrahere, et mandato non est dubium comparari. *Idem.*

11. Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius quam actori. *Idem.*

12. In iudiciis non est acceptio personarum habenda. *Idem.*

13. Ignorantia facti, non juris excusat. *Idem.*

14. Cum quis in jus succedit alterius, justam ignorantiam causam censetur habere. *Idem.*

15. Odia restringi, favores convenit ampliari. *Idem.*

16. Decet concessum a principe beneficium esse mansurum. *Idem.*

17. Indultum a jure beneficium non est alicui auferendum. *Idem.*

18. Non confirmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit. *Idem.*

19. Non est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, se immiscet. *Idem.*

20. Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur. *Idem.*

21. Quod semel placuit, amplius displicere non potest. *Idem.*

22. Non debet aliquis alterius odio prægravari. *Idem.*

23. Sine culpa (nisi subsit causa) non est aliquis puniendus. *Idem.*

24. Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur, cum habeat parere necesse. *Idem.*

25. Mora sua cuiuslibet est nociva.

26. Ea, quæ fiunt a iudice, si ad ejus non spectant officium, viribus non subsistunt. *Idem.*

27. Scienti et consentienti non fit injuria neque dolus. *Idem.*

28. Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda. *Idem.*

29. Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. *Idem.*

30. In obscuris minimum est sequendum. *Idem.*

31. Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet. *Idem.*

32. Non licet actori, quod reo licitum non existit. *Idem.*

33. Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum. *Idem.*

34. Generi per speciem derogatur. *Idem.*

35. Plus semper in se continet, quod est minus. *Idem.*

36. Pro possessore habetur, qui dolo desit possidere. *Idem.*

37. Utile non debet per inutile vitiari. *Idem.*

38. Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisus exstitit impugnare. *Idem.*

39. Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo. *Idem.*

40. Pluralis locutio duorum numero est contenta. *Idem.*

41. Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat quod per eum fuerat faciendum. *Idem.*

42. Accessorium naturam sequi congruit principalis. *Idem.*

43. Qui tacet, consentire videtur. *Idem.*

44. Is, qui tacet, non fatetur, sed nec utique negare videtur. *Idem.*

45. Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit. *Idem.*

46. Is, qui in jus succedit alterius, eo jure, quo ille, uti debet. *Idem.*

47. Præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur. *Idem.*

48. Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria vel jactura. *Idem.*

49. In pœnis benignior est interpretatio facienda. *Idem.*

50. Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem. *Idem.*

51. Semel Deo dicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum. *Idem.*

52. Non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum. *Idem.*

53. Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus. *Idem.*

54. Qui prior est tempore, prior est jure. *Idem.*

55. Qui sentit onus, sentire debet commodum, et e contra. *Idem.*

56. In re communi potior est conditio possidentis. *Idem.*

57. Contra eum, qui legem dicere potuit, apertius est interpretatio facienda. *Idem.*

58. Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum. *Idem.*

59. Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem. *Idem.*

60. Non est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri. *Idem.*

61. Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum. *Idem.*

62. Nullus ex consilio (dummodo fraudulentum non fuerit) obligatur. *Idem.*

63. Exceptionem objiciens non videtur de intentione adversarii confiteri. *Idem.*

64. Quæ contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi. *Idem.*

65. In pari delicto, vel causa potior est conditio possidentis. *Idem.*

66. Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quominus conditio impleatur, haberi debet perinde ac si impleta fuisset. *Idem.*

67. Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit. *Idem.*

68. Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. *Idem.*

69. In malis promissis fidem non expedit observari. *Idem.*

70. In alternativis debitoris est electio, et sufficit alterum adimpleri. *Idem.*

71. Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum magis admittendus. *Idem.*

72. Qui facit per alium, est perinde ac si fiat per se ipsum. *Idem.*

73. Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, a quo non potuit inchoari. *Idem.*

74. Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet aliis in exemplum. *Idem.*

75. Frustra sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui fidem a se præstitam servare recusat. *Idem.*

76. Delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare. *Idem.*

77. Rationi congruit, ut succedat in opere, qui substituitur in honore. *Idem.*

78. In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa. *Idem.*

79. Nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi competere dignoscatur. *Idem.*

80. In toto partem non est dubium contineri. *Idem.*

81. In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. *Idem.*

82. Qui contra jura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere. *Idem.*

83. Bona fides non patitur, ut semel exactum iterum exigatur. *Idem.*

84. Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. *Idem.*

85. Contractus ex conventionem legem accipere dignoscuntur. *Idem.*

86. Damnum, quod quis sua culpa sentit sibi debet, non aliis, imputare. *Idem.*

87. Infamibus portæ non pateant dignitatum. *Idem.*

88. Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens contra legis nititur voluntatem. *Idem.*

Data Romæ apud S. Petrum quinto Nonas Martii, pontificatus nostri anno quarto.

Alia, vide in additionibus ad hunc art.

REGULÆ JURIS CIVILIS.

1. Paulus, lib. xvi ad Plautium.

Regula est, quæ rem, quæ est, breviter enarrat: Non ut ex regula jus sumatur, sed ex jure quod est, regula fiat. Per regulam igitur brevis rerum narratio traditur, et, ut ait Sabinus, quasi causæ conjectio est, quæ simul cum in aliquo vitiata est, perdit officium suum.

2. Ulpianus, lib. i ad Sabinum.

Femine ab omnibus officiis civilibus vel publicis remotæ sunt, et ideo nec iudices esse possunt, nec magistratum gerere, nec postulare, nec pro alio intervenire, nec procuratores existere.

3. Ibidem, lib. iii ad Sabinum.

Ejus est non nolle, qui potest velle.

4. Idem, lib. vi ad Sabinum.

Velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vel domini.

5. Paulus, lib. ii ad Sabinum.

In negotiis contrahendis alia causa habita est furiosorum, alia eorum, qui dari possunt, quamvis actum rei non intelligerent: nam furiosus nullum negotium contrahere

potest: pupillus omnia, tutore auctore, agere potest.

6. Ulpianus, lib. vii ad Sabinum.

Nou vult hæres esse, qui ad alium transferre voluit hæreditatem.

7. Pomponius, lib. iii ad Sabinum.

Jus nostrum non patitur, eundem in paganis et testato, et intestato decessisse, earumque rerum naturaliter inter se pugna est (testatus et intestatus).

8. Idem, lib. iv ad Sabinum.

Jura sanguinis nullo jure civili dirimi possunt.

9. Ulpianus, lib. xv ad Sabinum.

Semper in obscuris, quod minimum est, sequimur.

10. Paulus, lib. iii ad Sabinum.

Secundum naturam est commoda ejusque rei eum sequi, quem sequuntur incommoda.

11. Pomponius, lib. v ad Sabinum.

Id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.